

Anmeldelser

| MORTEN FINK-JENSEN (UDG.): *Fundats og Ordinans for Københavns Universitet 1539/The Foundation and Regulations of the University of Copenhagen 1539*, Gads Forlag, København 2020, 237 s., 299,95 kr.

Morten Fink-Jensens *Fundats og Ordinants for Københavns Universitet 1539* er en vellykket udgivelse af en af de vigtigste kilder til Universitetets lange historie. Universitetsfundatsen af 1539 markerede genoprettelsen af Universitetet i protestantisk regi og fungerede i henved 200 år som retsgrundlag for Universitetet. Først i 1732 blev den erstattet af Christian 6.s såkaldte Nye og Forbedrede Fundats. Universitetsfundatsen af 1539 er derfor hel central for forståelsen af dansk universitetshistorie og lærdomskultur i tidligmoderne tid. Det er dog ikke første gang, fundatsen er blevet trykt eller oversat. Allerede i 1737 lod Hans Gram et latinsk (dog noget inkongruent og redigeret) afskrift af fundatsen trykke som kildetillæg til et værk om Christian 3.s historie. Som følge af værkets danske oversættelse i 1776-78 blev dette kildeafskrift ligeledes ukritisk oversat. I 1940 udgav William Norvin den latinske tekst efter originalen fra 1539 dog uden en oversættelse.¹ Med Fink-Jensens udgivelse får vi nu en moderne kritisk udgave af den originale latinske fundats og oversættelse til både dansk og engelsk. Som kildesamling og i sin tilgang lægger Fink-Jensens udgivelse sig dermed i fin forlængelse af Jan Pinborgs udgivelse af de allertidligste stiftelsesdokumenter og statutter fra Universitetets katolske periode.²

Bogen, der indledes med et par stemningsskabende fotografier af fundatsen, Christian 3.s vedhængte majestætssegl og konsistoriehuset, er inddelt i tre afdelinger. Først den danske oversættelse af fundatsen (oversat af Niels W. Bruun), dernæst den engelske oversættelse (oversat af Peter Fisher) og til sidst den latinske tekstudgave (redigeret af Morten Fink-Jensen og Finn Gredal Jensen). I lighed med Pinborg ret-

¹ Ud over fundatsen af 1539 har William Norvin også udgivet Frederik 2.s Fundats af 1571 og Christian 4.s *Novellæ Constitutiones* af 1621 (begge originalt på dansk, udgivet af H. Fr. Rørdams *Kjøbenhavns Universitets Historie*, IV), samt udkastet til en ny fundats i 1691 og den nye fundats af 1732. Se William Norvin, *Københavns Universitet: I Reformationens og Orthodoxiens Tidsalder*, II, København 1940.

² Jan Pinborg, *Universitas Studii Haffnensis: Stiftelsesdokumenter og Statutter 1479*, København 1979.

ter Fink-Jensens udgivelse sig således mod både et hjemligt dansk publikum, et større internationalt publikum og et mere snævert latinkyndigt publikum. Til hver af de to oversættelser følger en indledning, der gennem en kort beskrivelse af fundatsens tilblivelseshistorie først sætter den ind i sin historiske, især reformatoriske, kontekst. Dernæst beskrives fundatsens indhold og opbygning samt selve håndskriftets proveniens og overlevering. Om end den korte indledning fint introducerer fundatsen til læseren, så kunne man godt have ønsket sig en noget dybere beskrivelse af kildens betydning for de godt og vel 200 år, den udgjorde det juridiske, politiske og kulturelle fundament for Universitetet. Desuden ville en bredere universitetshistorisk kontekstualisering samt en nærmere sammenligning af fundatsens forhold (brud og kontinuitet) til de tidligere universitetsstatutter også have givet læseren en bedre fornemmelse af kildens placering i opgøret med det katolsk-universelle lærdomssystem.

Fundatsen består af to dele. Den egentlige fundats, hvori Christian 3. officielt genopretter Universitetet, bestemmer og bekræfter dets formål og retsgyldighed samt stadfæster Universitetets økonomiske grundlag. Den anden del, ordinansen, uddyber fundatsen med en mere detaljeret beskrivelse af universitetets institutionelle grundlag (dets beliggenhed og bygninger), de akademiske forhold (professorerne, forelæsningerne, disputationer og deklamationer), det økonomiske grundlag (universitetets indtægter), de juridiske forhold (de akademiske privilegier, jurisdiktion og særegen statutret), de ceremonielle forhold (den akademiske rangorden og promotionsceremonierne) samt det eksterne opsyn (universitetets kanslerembede). Ud over den læsevenlige oversættelse bidrager Fink-Jensens mange kommentarer også til, at læseren nemt kan forstå kilden i sin dybde og kompleksitet. Bogens register gør det desuden nemt at finde de specifikke emner, man måtte søge efter. Fundatsens og ordinansens detaljerede beskrivelse af de mange forskellige forhold ved Universitetet gør, at denne udgivelse ikke kun er af interesse for universitets- og lærdomshistorikere, men også for læsere, der interesserer sig for kulturhistorie og Københavns historie i tidligmoderne tid.

Mikkel Munthe Jensen

| MATTIAS SKAT SOMMER: *Envisioning the Christian Society. Niels Hemmingsen (1513–1600) and the Ordering of Sixteenth-Century Denmark*, Mohr Siebeck, Tübingen 2020, 234 s., 89,00 euro.

Bogen, der er en bearbejdet ph.d.-afhandling, handler, som titlen antyder, ikke bare om Niels Hemmingsen, men også om hans betydning